

10 juni, Scheveningen CIRCUSTheater, 19.30 uur  
 13, 15, 18 juni, Amsterdam Stadsschouwburg, 19.30 uur  
 21 juni, Rotterdam Schouwburg, 19.30 uur

## De Nederlandse Operastichting Axel\*

Reinbert de Leeuw, Jan van Vlijmen • Harry Mulisch,  
 naar Villiers de L'Isle d'Adam

Hans Vonk \_\_\_\_\_ dirigent  
 Georg Reinhardt \_\_\_\_\_ regie  
 Heinrich Wendel \_\_\_\_\_ dekors  
 Liselotte Erlor \_\_\_\_\_ kostuums  
 Imre Keres \_\_\_\_\_ choreografie  
 Het Radio Filharmonisch Orkest  
 Het Nederlands Operakoor  
 Thijs Kramer \_\_\_\_\_ koördirigent  
 leden van Het Nationale Ballet

Urpu Nuottamo \_\_\_\_\_ Sara Emmanuèle de Maupers  
 Annett Andriesen \_\_\_\_\_ Abdis  
 Marianne Kweksilber \_\_\_\_\_ Zuster Aloyse  
 Michael Devlin \_\_\_\_\_ Axel van Auersberg  
 Lieuwe Visser \_\_\_\_\_ Kaspar van Auersberg  
 Richard Gill \_\_\_\_\_ Aartsdeken. Athanasius I  
 Dennis Wicks \_\_\_\_\_ Celebrant. Athanasius II  
 Hannes Kaetner \_\_\_\_\_ Zaccharias

\* eerste uitvoering

### Eerste akte

*eerste tafereel*—In de kapel van een frans klooster, op een onbestemd tijdstip, worden voorbereidingen getroffen voor de wijding van een non: de rijke Sara de Maupers. De Abdis laat haar een dokument tekenen waarmee zij afstand doet van al haar bezittingen. Daarna krijgt zij de opdracht, te bidden met zuster Aloyse, maar uit de woorden van deze non spreken heel andere gevoelens dan die van de geest alleen. De Abdis overweegt inmiddels met de Aartsdeken de persoon van de novice. Haar wapenschild met de sphinxen en het doodshoofd blijkt zij gemeen te hebben met de duitse graven Von Auersperg; maar ook zelf wekt het meisje bevreemding: zij heeft 'de ziel van een sabel'. Op de kloostertzolder placht zij de oude, occulte boeken te bestuderen, terwijl zij bij een andere gelegenheid werd betrappt bij het verbranden van een vel perkament, deel uitmakend van het getijdenboek van de burgvrouw Von Auersperg, dat eens uit Duitsland was gestuurd door een zekere Athanasius. Daarop moet een of andere duistere boodschap hebben gestaan. Als de Aartsdeken Sara tijdens de wijding vraagt, of zij het Licht wil ontvangen zegt zij: 'Neen!'

*tweede tafereel*—In de crypt onder het klooster veroordeelt de Aartsdeken Sara tot opsluiting voor onbepaalde tijd in de grafkelder van de heilige Appollodora. Zwijgend luistert zij; maar in plaats van dan haar kerker te betreden, wijst zij gebiedend naar de opening, waarna de Aartsdeken en de Abdis er als gehypnotiseerd zelf binnen gaan. Sara sluit het graf achter hen en verlaat het klooster.

### Tweede akte

In de wouden van Duitsland logeert Kaspar Von Auersperg in het sombere kasteel van zijn neef, Axel. Hij beklaagt zich over zijn gastheer die hier zijn jeugd verdoet met de oude huismeester Zaccharias, zijn jonge page Horst en de magiër Athanasius, onder wiens invloed hij staat, evenals vroeger zijn gestorven moeder. Kaspar wil vertrekken. Zaccharias zegt, dat hij Kaspar een geheim moet vertellen: de oude legende van de goudschat, in of bij het kasteel begraven door de kruisridder Konrad Von Auersperg, zou waar zijn. Als Kaspar hem niet gelooft, verwacht hij



Reinbert de Leeuw en Jan van Vlijmen



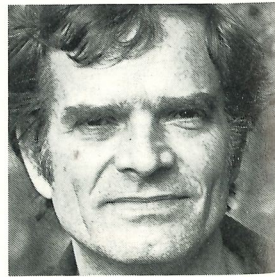
Harry Mulisch



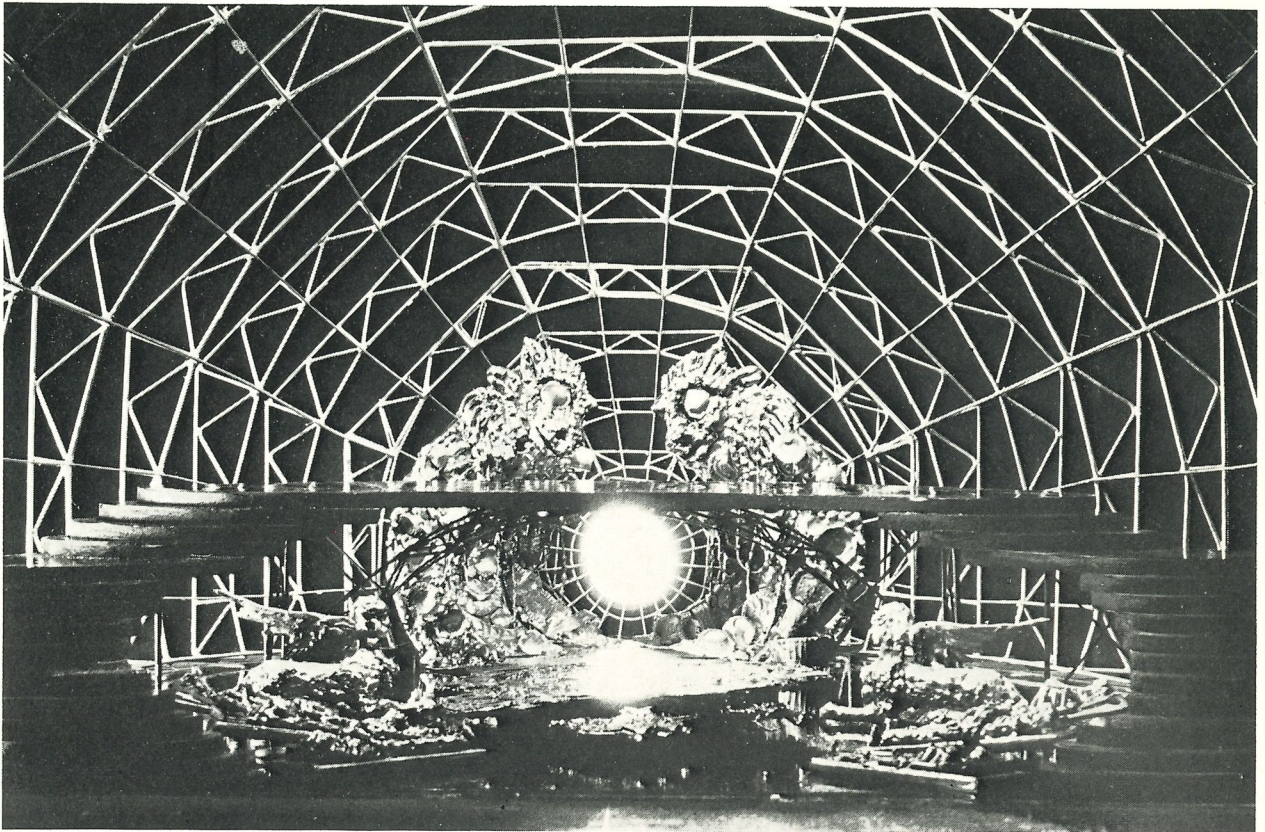
Hans Vonk



Georg Reinhardt



Heinrich Wendel



Dekorontwerp Axel

zich en vertelt een ander verhaal, uit de tijd van Napoleon, maar tenslotte zegt hij dat de schat van Axel's vader stamt, Manfred, een terechtgestelde nazi, die hier het goud van het Derde Rijk heeft verborgen: de trouwringen uit de concentratiekampen, de gouden kiezen uit Auschwitz. Ook dit gelooft Kaspar niet. Als Axel verschijnt probeert hij hem over te halen om onder de mensen te gaan, maar als hij vervolgens het goud ter sprake brengt, daagt Axel hem uit tot een duel. Axel weet weliswaar niet waar het goud verstopt is, wil het ook niet weten, maar zijn vader moet onschuldig geëxecuteerd blijven. Wanneer hij het gevecht dreigt te verliezen, wordt Kaspar door Horst in de rug geschoten.

#### Derde akte

**eerste tafereel**—In de torenkamer van het kasteel reciteert Athanasius de verborgen wijsheid en prijst Axel om het slachtoffer dat hij heeft gemaakt. Zacharias meldt dat een vrouw is gearriveerd en in de crypt is afgedaald. Wanneer Axel de kamer heeft verlaten blijkt uit de woorden van de magiër, dat deze het is die de gebeurtenissen bestuurt.

**tweede tafereel**—In de crypt onder het kasteel bespiedt Axel Sara. Zij gaat naar het wapenschild aan de muur en steekt de punt van een mes tussen de ogen van het doodshoofd, waarna de goudschat zichtbaar wordt. Als zij Axel ziet probeert ze hem te doden—maar onmiddellijk daarop ontstaat tussen hen grote liefde. Bij de sarkofaag van Axel's moeder vertelt zij over het getijdenboek, waarin het geheim van de bergplaats stond.

Daarop begint Axel te vermoeden, dat Athanasius met hen experimenteert. Voor Sara vertegenwoordigt het goud de vrijheid om hen de wereld toe te eigenen, maar Axel vindt hun droom te mooi: hij kan alleen nog afnemen. Hij wil sterven, zij verzet zich: morgen misschien? Maar als hij zegt dat hij dan de gevangene van haar lichaam zal zijn, wil zij hem volgen in de dood:—het goud.

## A

**A** Een vocaal (klinker) van groote betekenis in de zangkunst. Vormde in den ouden Belcanto-Zang den grondslag der stemvorming. Bij het zingen der a moet de mond den vorm aannemen van een liggend ei (dus ovaal; als bij het lachen). De boventanden moeten goed zichtbaar zijn, terwijl men de tong niet opballe. Bij het hooger zingen der a worde de mondholte steeds ruimer gemaakt. Men lette er nauwkeurig op, dat de toonstroom steeds naar het aanslagpunt gevoerd worde en alle lucht in klank worde omgezet. Men zinge dus geen ha, maar een heldere, ronde a, welke niet in de keel klinkt.

Bij het zingen der a heeft men de gelegenheid door middel van een spiegel de werking van huig en keelengte te controleren. Men houde de huig zoo veel mogelijk opgetrokken en de keelengte wijd en soepel.

**Adamsappel** is het scherphoekig naar voren uitstekend gedeelte van de voorzijde van het schildkraakbeen. Het schildkraakbeen ligt aan de voorzijde van den hals en maakt deel uit van het strottenhoofd. De naam Adamsappel is ontleend aan het volksgeloof, dat Adam bij het eten van den verboden appel een stuk daarvan in de keel bleef steken.

**Ademhaling** Men passe zoo veel mogelijk de costo-abdominale of borst-buikademhaling toe. Bij deze ademhaling trekt zich het middenrif samen en komt van een bolle in vlakke houding te liggen. Hierdoor drukt het de buikinhoud naar omlaag, waardoor de buikwand zich naar buiten uitzet. Door het afplatten van het middenrif wordt de ruimte in de borstkas vergroot, waardoor de longen gelegenheid krijgen zich flink uit te zetten. Geheel foutief is het de buikwand in te trekken! Deze zet zich juist uit! De uitademing wordt het beste geregeld door een langzaam ontspannen der buikspieren! De hier beschreven ademhaling passe men toe bij midden- en hooge tonen. Voor de lage tonen geldt de borstademhaling, waarbij men vooral zorgde de schouders niet op te heffen, maar alleen de borstkas flink uit te zetten!